

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 13 listopada 2001 r.

35317

RPO/365874/01//AW

Pani
Joanna Banach
Pełnomocnik Rządu do Spraw
Osób Niepełnosprawnych
w Ministerstwie Pracy i Polityki
Społecznej

Szanowna Pani Minister,

W dniach 19 września 2000 r. (sygn. RPO/348383/00//PP) oraz 16 maja 2001 r. (sygn. RPO/377794/01//AW) zwracałem się do ówczesnego Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie ograniczeń udzielania pomocy finansowej osobom w wieku emerytalnym w ramach programów celowych „Komputer dla Homera”, „Pegaz” i „Drogowskaz”. W wystąpieniach tych wyraziłem pogląd, iż mechaniczne wprowadzenie kryterium wieku aktywności zawodowej nie jest prawidłowe, gdyż powyższe programy nie mają na celu wyłącznie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Ówczesny Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych - p. Joanna Staręga-Piasek w pismach z dnia 13 grudnia 2000 r. i 22 czerwca 2001 r. wyjaśniła, że kryterium wieku w stosunku do osób ubiegających się o pomoc finansową w ramach programów celowych zostało wprowadzone z uwagi na ograniczone środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Ponadto Pani Minister podkreśliła, iż podstawowym celem tych programów jest pomoc osobom niepełnosprawnym w zdobyciu wykształcenia oraz pozyskaniu pracy.

Z powyższą argumentacją nie sposób się zgodzić. Powoływanie się na ograniczone środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych nie może być argumentem przemawiającym za wyłączeniem pewnej

grupy osób niepełnosprawnych (w wieku emerytalnym) z kręgu uprawnionych do otrzymywania pomocy finansowej w ramach programów celowych. Istniejąca sytuacja niesprawiedliwie różnicuje osoby niepełnosprawne, naruszając w ten sposób konstytucyjną zasadę równości wobec prawa.

Jednocześnie pragnę podkreślić, iż celem programów „Komputer dla Homera”, „Pegaz” i „Drogowskaz” nie jest wyłącznie pomoc osobom niepełnosprawnym w zdobyciu wykształcenia oraz pozyskaniu pracy. Zgodnie bowiem z załącznikiem do uchwały Nr 7/2000 Rady Nadzorczej PFRON z dnia 21 marca 2000 r. w sprawie zatwierdzenia programu celowego „Komputer dla Homera”, celem programu jest „pomoc finansowa dla osób niewidomych i niedowidzących w dostępie do nowoczesnego sprzętu komputerowego wraz z odpowiednim oprzyrządowaniem i oprogramowaniem, umożliwiającego:

1. naukę oraz zdobycie wiedzy i umiejętności pozwalających na usamodzielnienie się,
2. rozwój intelektualny,
3. zatrudnienie i samodzielną pracę w różnych dziedzinach.”

Natomiast, jak wynika z „przesłanek wyjściowych” załącznika do uchwały Nr 8/2000 Rady Nadzorczej PFRON z dnia 21 marca 2000 r. w sprawie zatwierdzenia programu celowego „Pegaz” „jednym z warunków rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, które z powodu dysfunkcji narządu ruchu mają trudności w przemieszczaniu się, jest umożliwienie tym osobom dostępu do szkoły, zakładu pracy, placówek służby zdrowia (w tym na zabiegi rehabilitacyjne), urzędów, placówek kulturalnooświatowych i innych jednostek.” Podstawowym celem tego programu jest zatem realizacja prawa osób niepełnosprawnych do swobodnego poruszania i przemieszczania się poprzez likwidację barier transportowych umożliwiających lub utrudniających im funkcjonowanie w życiu społecznym i zawodowym.

Ponadto celem programu „Drogowskaz” jest „udzielanie osobom niepełnosprawnym pomocy, która ograniczy skutki niepełnosprawności i tym samym umożliwi wykorzystanie potencjalnych zdolności tych osób oraz osiągnięcie, przez nich życiowej samodzielności i aktywności w sferze społecznej i zawodowej.” (załącznik do uchwały nr 912000 Rady Nadzorczej PERON z dnia 21 marca 2000 r. w sprawie zatwierdzenia programu celowego „Drogowskaz”).

Sposób sformułowania celów tych programów wskazuje zatem na to, że są to programy mające na celu nie tylko rehabilitację zawodową, ale również społeczną osób niepełnosprawnych. Wprowadzanie więc wymogu wieku aktywności zawodowej prowadzi do ograniczenia w ramach tych programów realizacji funkcji rehabilitacji społecznej.

Pragnę również zauważyć, iż zgodnie z art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 ze zm.) środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, poza celami wymienionymi w tej ustawie,

przeznacza się na programy zatwierdzone przez Radę Nadzorczą, służące rehabilitacji społecznej, zawodowej i leczniczej. Zatem programy celowe, prowadzone przez PFRON, powinny wspierać niepełnosprawnych nie tylko poprzez zwiększanie ich szans na zdobycie pracy, ale również ułatwiać im utrzymanie już wykonywanej pracy, a także pomagać w zaspokojeniu ogólnych potrzeb życiowych.

Na podkreślenie zasługuje również fakt, że współcześnie osoby w wieku emerytalnym (niepełnosprawne i pełnosprawne) chcą pracować i niejednokrotnie pracują zawodowo. Kryterium wieku w stosunku do osób ubiegających się o pomoc finansową ze środków PFRON nie jest zatem tożsamy z rzeczywistą aktywnością zawodową. Mechaniczne stosowanie tego kryterium w stosunku do wszystkich osób, które osiągnęły wiek emerytalny powoduje, że w pewnych przypadkach pomoc finansowa nie jest udzielana tym osobom, które jej najbardziej potrzebują.

Jednocześnie pragnę zauważyć, iż zarówno Konstytucja RP w art. 69, jak również ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wskazuje na udzielanie pomocy wszystkim osobom niepełnosprawnym, niezależnie od ich wieku.

Mając na uwadze powyższe, zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w przedmiotowej sprawie i rozważenie możliwości zmodyfikowania kryteriów udzielania pomocy finansowej w ramach ww. programów celowych.

Z wyrazami szacunku

/-/ Prof. dr Andrzej Zoll